

KADINA YÖNELİK ŞİDDET – ŞİDDETİN TEMELLERİ

Av. Orhan ÖZBEY

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre ülke sınırları içinde yaşayan herkesin, sağlıklı bir çevrede yaşayabilmesi bir devlet görevidir. Biyolojik ve fiziksel çevrenin yanında sosyal çevrenin de sağlıklı olması bireyin en temel anayasal hakkını oluşturmaktadır. Sağlıklı bir sosyal çevrenin oluşması ve sürdürülmesinin önündeki en büyük engellerden biri bireysel ve toplumsal şiddettir. "*Herkese Sağlık Türkiye Hedefleri'ne*" göre 2020 yılında aile içi, cinsiyetle ilgili ve organize şiddete bağlı yaralanma, sakatlık ve ölümlerin en az %25 azaltılması planlanmıştır. Türkiye'de kesin veriler olmamasına karşın kadına yönelik şiddet %50'nin üzerindedir, yani ülkemizde her iki kadından biri şiddet görmektedir.¹

Kadına yönelik aile içi şiddet kültürel, dini, toplumsal, coğrafi ve ekonomik sınır tanımayan bir hak ihlali olarak varlığını tüm dünyada sürdürmektedir. Önemli bir toplumsal sorun olan kadına yönelik aile içi şiddet, kadınların yalnızca fiziksel ve ruhsal sağlığını etkilemekle kalmayıp hukuki, sosyal, siyasal ve ekonomik statülerinin gelişmesini de engellemektedir.

Ülkemizde de önemli bir sorun olan kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması amacıyla gerek uluslararası taahhütlerimiz gerekse ulusal mevzuatımızdaki düzenlemeler dikkate alınarak her alanda yasal ve idari

tedbirler en azından görünürde alınmaya çalışılmaktadır. Bu sorunla mücadele ederken ihtiyaç duyulan toplumsal zihniyet dönüşümleri için ise büyük bir kararlılıkla çeşitli kampanyalar, projeler ve çalışmalar yürütülmektedir. Ocak 2012 itibarı ile de TBMM'de şiddet gören kadın ve aile bireylerinin korunmasına ilişkin düzenlemeler içeren **Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun Tasarısı**, Bakanlar Kurulu'nda imzaya açılmıştır. 08.03.2012 tarihinde kabul edilmiş olan tasarı, 6284 sayılı **AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN** ismi ile de 20.03.2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bununla birlikte ülkemizde bu alanda ayrıntılı bilgi ve veri sağlayan araştırma sayısının oldukça az olması kadına yönelik şiddetle mücadelede halen büyük bir engel oluşturmaktadır.²

Peki şiddet nedir?

Şiddet, bilinçli olarak bir kişiye ya da kişilere üstünlük kurmak amacıyla fiziksel, sözel, cinsel, psikolojik, ekonomik olarak zarar verici hareketlerin tümü olarak tanımlanabilir.

Şiddetin Türleri

Şiddetin türlerini ise şu şekilde sıralayabiliriz:

1 Subaşı N, Akın A, "Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları", http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf

2 Nimet Çubukçu, "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Raporu", Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009

*Fiziksel Şiddet: Bireyin bir başka kişi tarafından fiziksel saldırıya uğraması halidir. Örneğin vurma, yaralama, tekmeleme, saç çekme, tokat atma ve benzeri eylemlerdir.

*Psikolojik Şiddet: Fiziksel bir eylem uygulamaksızın kişinin ruh sağlığını bozucu davranışlarda bulunma psikolojik şiddet olarak adlandırılmaktadır. Bağırma, azarlama, sözünü kesme, alay etme, lakap takma, gururunu incitecek sözlü davranışlarda bulunma ve benzeri hareketlerdir.

*Ekonomik Şiddet: Kişilerin çalışma ve gelir sağlama özgürlüklerinin elinden alınması, mal alıp satmalarının engellenmesi, gelirlerine el konulması, çalışmaya zorlanması gibi eylemlerdir.

*Cinsel Şiddet: Kadının rızası olmadan ya da rızasını baskı sonucu elde ederek cinsel ilişkiye zorlanması halidir. Genellikle fiziksel şiddetle beraber görülür.³

Şiddetin kaynağı nedir?

Tarihsel olarak toplumsal şiddetin kaynağı otoritenin sağlanması ve baskın grubun toplumu oluşturan diğer bireyler ve diğer topluluklar üzerindeki hâkimiyetini sağlamak amacıyla temelde korunmaya, daha sonrasında ise üstünlük kurma isteğine dayanmaktadır. Kadın üzerindeki şiddetin oluşumu ise kadının güçsüz olması ve korunmaya ihtiyacı olduğu anlayışına dayanır.

Bozulmuş olan dinler ve felsefi inançlarda ise kadın kötülüğe açık ve olunması kötü bir durum şeklinde tanımlanmakta ve bu da kadını sosyal hayattan soyutlamaktadır. Örneğin Yahudilikte erkek sabah akşam yatıp kalkıp kadın olarak yaratılmadığı için Allah'a dua ederdi. Bazı ilkel inançlarda erkekler kadını alıp satabilirlerdi. Hristiyanlık'ta ise kadın Hz. Âdem'i kandırıp yoldan çıkararak, bu yüzden ölüncüye kadar gebelik ve doğum sancısı ile cezalandırılan aşağılık bir şeytan olarak

tarihe geçirilmişti, bu günaha kadın hiç evlenmemek koşulu ile kurtulabilirdi.⁴

İslamiyet'te ise indirildiği dönemde Arap Yarımadası'nda kadına değer verilmemekteydi. Kız çocukları "*kötü yola*" düşme ihtimalinin olduğu gerekçesi ile diri diri gömülüyordu. Erkekler kadınları bir seks objesi olarak görmemeleri ve kadınların haklarına da riayet etmeleri Kur'an-ı Kerim'de bildirilmiş, Allah katında kadının erkekten erkeğin de kadından farkı olmadığını belirtmiştir.⁵ Ancak yine de kadın toplumsal hayatta erkeğe denk bir yer edinmemiştir.

19. yüzyılın sonlarına kadar kadın Batı toplumlarında sosyal hayatta hep ikinci planda olmuştur. Örneğin İngiltere'de erkeğin kadını dövebileceğine dair yasa 19. yüzyılın sonuna kadar yürürlükte kalmıştır. Fransa'da gerçekleşen ihtilal ile birlikte insan haklarında yaşanan devrimle kadınlar nispeten sosyal eşitliği elde etmeye başlamıştır. Maalesef günümüzde de sosyal olarak eşitliğin olduğu söylene de kadın üzerindeki baskı hukuki düzenlemelere rağmen devam etmekte ve şiddet pek konuşulmasa da her boyutuyla sürmektedir.

Tarihsel olarak yukarıda belirtilen süreçlerden evrilerek günümüze kadar gelen şiddetin toplumsal boyutu, çağımızın iletişim araçlarının gelişmesi, bireylerin tek başlarına daha fazla zaman geçirmesi, içe kapanık ve süreçleri sorgulamaktan uzak bir toplumun oluşmasına sebep olmuştur. Bunda kitle iletişim araçlarının ve internet ortamının yanlış kullanılmasının payı büyüktür. Bu nedenlerle kişilerin birbirlerine olan şiddet ağırlıklı davranışları artmakta, şiddete maruz kalanlar da aynı sebepten pek ses çıkarmamaktadır. Dolayısıyla çeşitli şiddet tiplerine maruz kalan aile bireyleri maruz kalınan şiddeti dile getirmenin de kendisi için başka bir sorun olacağını düşünmektedir.

3 Subaşı N, Akın A, "Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları"

4 Matta İncili, Yaratılış Bölümü, İnsanın Günahı, 16. Ayet

5 Kur'an-ı Kerim, Ahzap Suresi, 35. Ayet

Aile İçi Şiddet ve Nedenleri

Aile içi şiddet bir kişinin eşine, çocuklarına, anne babasına, kardeşlerine ve/veya yakın akrabalarına yönelik uyguladığı her türlü eylemdir. Bu tanıma sadece kaba kuvvet içeren davranışlar değil, aşağılamak, tehdit etmek, ekonomik özgürlüğünü kısıtlamak ve zorla evlendirmek gibi şiddet gören kişinin kendisine olan saygısını, kendisine ve çevresine olan güvenini azaltan, korku duymasına, vs. sebep olan pek çok davranış da girmektedir.

Kadına yönelik şiddet kadının fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik açıdan zarar görmesine sebep olan ve kadının temel hak ve özgürlüklerini, onurunu zedeleyen ve en önemlisi de yaşama hakkını tehdit eden bir eylemdir. Aile içi şiddet daha çok erkek tarafından kadına yönelik olarak gerçekleşmektedir. Ailede kadına yönelik şiddet içeren davranışların başlıcaları dövme, yaralama, cinsel şiddet, aşağılama şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Aile içi şiddetin nedenlerini üç başlık altında toplayabiliriz; biyolojik, ekonomik, psikolojik ve sosyal nedenler.

1. Biyolojik nedenler

Biyolojik nedenler arasında erkeklik hormonlarının etkisi, şizofreni, paranoid (Başkalarına karşı duyulan güvensizlik ve aşırı kuşkuculuk) gibi bazı akıl hastalıkları ile anti sosyal kişilik bozukluğu gibi bazı ruhsal bozukluklar sayılabilir.

2. Psikolojik ve Sosyal Nedenler

Öğrenilebilen bir davranış olan şiddet uygulamanın en önemli kaynağı şiddeti uygulayan kişinin kendi ailesidir. Çocukluk ve gençlik dönemlerinde aile içi şiddetin olduğu bir ortamda bulunan kişinin aile içi şiddet uygulama eğilimi yüksektir. Hatalı namus ve ahlak anlayışları, toplumun sahip olduğu iletişim becerilerinin yetersizliği, duygu ve düşüncelerin kışkırtıcı biçimde ifade edilmesi, hayat karşısında yetersiz ve şanssız olduğunu düşünmek ve alkol ve uyuşturucu madde

bağımlılığı şiddet göstermenin psikolojik ve sosyal nedenleri arasında sayılabilir. Ataerkil aile yapılarında kadının erkeğin hizmetkârı ve erkeğin kararlarda tek başına söz sahibi olması düşüncesi de kadına yönelik aile içi şiddeti tetikler.

3. Ekonomik nedenler

Bir kişinin ekonomik olarak zorda olması, yoksulluk ve buna bağlı olarak evlilikte sorunlar yaşaması, diğer nedenlerle de birleşince de aile içi şiddet görülür.

SONUÇ

Kadına yönelik gerek aile içi şiddet gerekse toplumdan soyutlama çabası halen en büyük sosyal sorunlarımızdan birisidir. Her ne kadar kadının haklarından yana eşitlikçi değerler kimi kesimlerden yana yaygın kabul görse de, yapılan çalışmalar Türkiye’de aynı zamanda her üç kadından birinin fiziksel şiddet yaşadığını ortaya koymuştur.⁶

Tüm bu araştırmalar neticesinde devletin sorumlulukları anlamında en acil ihtiyacın şiddet mağduru kadınların korunması olduğu kesindir.

Aile içi şiddetle mücadele konusunda hükümete, yerel yönetimlere, devlet kurumlarına ve mahkemelere önemli sorumluluklar düşmektedir. Devletin aile içi şiddeti engellemesi ancak erkekleri ve kolluk görevlilerini eğitmek, gerekirse caydırıcı cezalar vermek, bu konuda çalışan kuruluşları desteklemek, sığınma evleri açmak ve sığınma evlerinin aktifliğini desteklemek suretiyle mümkün olacaktır. Sonuç olarak, bu bulgular göstermektedir ki aile içi şiddet “*aile içinde*” çözülmesi gereken bir konu değildir.

6 Ayşe Gül Altınay, Yeşim Arat, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, 2008